

ЕКОЛОГО-ПРАВОВИЙ АСПЕКТ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ СУБ'ЄКТІВ НАФТОГАЗОВИДОБУВАННЯ ЗА ПОРУШЕННЯ ЗАКОНОДАВСТВА ПРО НАФТУ ТА ГАЗ

Н. А. Макаренко,
здобувач кафедри екологічного
права Київського
національного університету
імені Тараса Шевченка

Згідно з Законом України «Про правові основи адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу» від 18 березня 2004 р. № 1629 [1] однією з основних стратегічних проблем національної безпеки держави є забезпечення потреб економіки енергоресурсами в поєднанні із захистом навколишнього природного середовища від шкідливого впливу небезпечних чинників паливно-енергетичного комплексу, зокрема нафтопромислового виробництва та транспорту вуглеводнів. Економіка України прагне інтеграції у світову економічну систему, що потребує доведення національних стандартів виробництва та безпеки до рівня високорозвинених країн Європи.

Важливим елементом, необхідним для забезпечення дотримання суб'єктами нафтогазовидобувної галузі законодавства щодо охорони навколишнього природного середовища в процесі видобутку вуглеводнів, є юридична відповідальність за порушення відповідних нормативно-правових актів, що регулюють діяльність із видобутку нафти та газу.

Відповідно до ст. 50 Конституції України «кожний має право на безпечне для життя і здоров'я довкілля та на відшкодування завданої порушенням цього права шкоди». Наведеному конституційному праву громадян кореспондує їх обов'язок, закріплений в ст. 66 Основного Закону, відповідно до якої «кожний зобов'язаний не заподіювати шкоду природі», а у випадку її нанесення – відшкодувати заподіяні збитки. З приведених конституційних норм випливає, що завдана природним ресурсам і навколишньому природному середовищу шкода підлягає відшкодуванню незалежно від правомірності чи протиправності їх заподіяння. Однак така шкода здебільшого заподіюється протиправними діями або бездіяльністю, а отже, в зв'язку з наведеним питання юридичної відповідальності у цій сфері заслуговують на увагу правозастосовної практики [2, 387].

Проблемі забезпечення техногенно-екологічної безпеки потенційно небезпечних об'єктів паливно-енергетичного комплексу, присвячено, зокрема, роботи В. А. Легасова [4], О. О. Александрова, Б. Є. Патона, І. І. Мазура, О. В. Іванцова, Я. Ю. Кондратьєва [5] та інших науковців.

Перед тим, як висвітлити питання особливостей юридичної відповідальності за порушення законодавства щодо видобування нафти та газу в Україні, вважаємо за доцільне звернутися до загальних положень щодо юридичної відповідальності. Так, О. С. Йоффе та М. Д. Шаргородський визначали юридичну відповідальність як міру державного примусу, засновану на юридичному та суспільному осуді поведінки правопорушника і яка виражається у встановленні для нього визначених негативних наслідків у вигляді обмежень приватного або майнового характеру [5, 314]. На думку С. С. Алексєєва, сутність юридичної відповідальності полягає в обов'язку особи зазнавати заходів державно-примусового впливу за вчинене правопорушення [6, 157]. Радянський вчений-юрист А. І. Денисов вважав, що юридична відповідальність є особливими, передбаченими і урегульованими нормами права відносинами між порушником вимог права і державою в особі визначених нею органів [7, 407]. На думку В. М. Хропанюка, юридична відповідальність означає застосування санкцій правових норм, встановлених мір відповідальності [8, 189].

При характеристиці в загальній теорії права видів юридичної відпо-

У статті досліджено особливості юридичної відповідальності за екологічні правопорушення, які можуть мати місце при видобутку нафти та газу, надано коротку характеристику тим законодавчим актам, що передбачають таку відповідальність. Висвітлено місце еколого-правової відповідальності в юридичній відповідальності загалом.

Ключові слова: нафтогазовидобування, екологічне правопорушення, юридична відповідальність

відальності традиційно визначають такі види, як кримінальна, адміністративна, цивільно-правова та інші. В літературі обґрунтовується існування окремого виду відповідальності – «екологічної відповідальності», яка є складним соціальним та еколого-правовим інститутом і існує в двох формах: еколого-правовій (юридична відповідальність) і еколого-економічній (економічна відповідальність). По суті, економічна відповідальність – це платежі за використання природних ресурсів, забруднення довкілля, які відповідний суб'єкт вносить до бюджету у безспірному порядку в наперед визначених розмірах [8, 263]. Однак з приводу цього Н. Р. Кобецька зазначає, що «більшість науковців при характеристиці названих відносин застосовують не поняття «екологічна відповідальність», а формулювання «юридична відповідальність за порушення законодавства щодо охорони навколишнього природного середовища», «юридична відповідальність в галузі охорони навколишнього природного середовища», «юридична відповідальність за екологічні правопорушення» тощо» [10, 127].

Серед учених і досі немає згоди щодо місця еколого-правової відповідальності та її співвідношення з юридичною відповідальністю за екологічні правопорушення як такою. Приміром, В. В. Петров, Г. Є. Бистров, Н. Т. Разгельдеев ще в період становлення екологічного права вважали еколого-правову відповідальність окремим комплексним міжгалузевим інститутом екологічного права, оскільки він охоплює норми різноманітних галузей права і йому притаманна внутрішня єдність [8, 271].

Інші ж вчені розглядали еколого-правову відповідальність як таку, що існує поряд з адміністративною, цивільною, кримінальною, дисциплінарною та матеріальною відповідальністю. Як зазначає Г. І. Балюк, така класифікація основних видів юридичної відповідальності проводилася лише за галузевими санкціями, а еколого-правова відповідальність наставала у зв'язку із застосуванням спеціальних еколого-правових заходів відповідальності, які більшою мірою передбачалися в самому екологічному законодавстві [11, 9].

Також є точка зору, згідно з якою не існує такого окремого виду відповідальності, як еколого-правова, оскільки, як зазначає Ю. С. Шемшученко, немає достатніх підстав для виділення саме еколого-правової відповідальності, оскільки немає таких правових санкцій, які б не охоплювалися адміністративною, кримінальною, цивільно-правовою та дисциплінарною відповідальністю [12, 291].

Слід зазначити, що все різноманіття видів і форм юридичної відповідальності об'єднано однією метою, заради якої вона застосовується, – охорона навколишнього середовища, що забезпечує екологічну рівновагу у взаємодії суспільства і природи. Ця мета реалізується через функції, виконувани юридичними і економічними видами відповідальності. Серед функцій відповідальності

перше місце слід відвести виховно-попереджувальній функції, яка властива всім видам відповідальності в галузі охорони природного середовища, і в галузі видобування вуглеводнів зокрема. Друге місце посідає виховно-компенсаційна функція, що забезпечує відновлення втрат у природному середовищі. Наступною слід відзначити стимулюючу функцію, характерну насамперед для матеріальної відповідальності, а також для цивільно-правової відповідальності, але не виключається значення цієї функції при використанні кримінальних та адміністративних засобів впливу. Репресивна функція виконує заходи дисциплінарного, адміністративного і кримінального покарання за порушення природоохоронного законодавства.

Можна твердити, що єдність цілей і функцій об'єднує всі види відповідальності в комплексний соціально-правовий інститут еколого-правової відповідальності. Підставою виникнення еколого-правової відповідальності виступає як факт правопорушення, так і факт завданої шкоди. Важливо те, що за загальним правилом відшкодування шкоди природному середовищу не звільняє заподіявача такої шкоди від заходів дисциплінарної або адміністративної відповідальності, кримінального покарання тощо.

Важливе значення при розгляді справ щодо правопорушень у сфері охорони навколишнього природного середовища має Постанова Пленуму Верховного Суду України «Про судову практику у справах про злочини та інші правопорушення проти довкілля» від 10 грудня 2004 р. № 17 [13], у п. 14 якої слушно вказується на те, що, визначаючи ступінь тяжкості злочину проти довкілля, необхідно враховувати характер вчинених дій та наслідки, що настали: ступінь забруднення землі, надр, вод, чи іншого шкідливого впливу на них; вид і кількість небезпечних речовин, що потрапили в природне середовище; кількість людей, які постраждали; кількість тварин або риби, що загинули; розмір заподіяної довкіллю шкоди, тощо.

Слід звернути увагу на те, що в спеціальних законах, які регулюють видобуток нафти та газу в Україні, відсутні положення щодо відповідальності винних осіб за забруднення навколишнього природного середовища при здійсненні такої діяльності. Так, у ст. 53 Закону України «Про нафту і газ» («Відповідальність за порушення законодавства, що регулює діяльність у нафтогазовій сфері») визначено лише загальні положення такої відповідальності, а саме – те, що особи, винні у порушенні законодавства, що регулює діяльність у нафтогазовій галузі, несуть адміністративну, цивільно-правову чи кримінальну відповідальність, вміщено перелік правопорушень, за які визначено певний вид відповідальності. Для нас в рамках аналізованої теми становлять інтерес такі з них:

- порушення встановлених норм безпеки, що створює загрозу безпечній життєдіяльності населення та експлуатаційного персоналу;

- порушення правил охорони об'єктів нафтогазової галузі;
- вчинення насильницьких дій, які перешкоджають виконанню оперативним персоналом та посадовими особами об'єктів нафтогазової галузі своїх службових обов'язків;
- порушення умов та правил діяльності, що передбачені відповідним спеціальним дозволом на користування нафтогазоносними надрами та угодою про умови користування нафтогазоносними надрами;
- невиконання розпоряджень, експертних висновків, приписів органів, які здійснюють державний нагляд і контроль за додержанням чинного законодавства в нафтогазовій галузі, а також створення перешкод для виконання службових обов'язків представниками цих органів.

Необхідно звернути увагу, що у п. 22 постанови Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку надання спеціальних дозволів на користування надрами» від 30 травня 2011 р. № 615 [14] визначено, що дія відповідного дозволу може бути зупинена Державною службою геології та надр України безпосередньо або за поданням органів державного екологічного контролю, зокрема у разі порушення надкористувачем вимог законодавства у сфері надкористування та охорони навколишнього природного середовища. Отже, ця норма має безпосередньо характер покарання і говорить про застосування до правопорушників заходів державного примусу у вигляді зупинення спеціального дозволу на користування надрами.

У п.п. 6.1.5., 6.2.4. Енергетичної стратегії України на період до 2030 року, затвердженої Розпорядженням Кабінету Міністрів України від 15 березня 2006 р. № 145-р із змінами та доповненнями [15], зазначено, що за даними державної статистичної звітності (2ТП-повітря) основну частку викидів (більше ніж 95 %) стаціонарними джерелами (газоперекачувальні агрегати, резервуарні парки, котельні тощо) в навколишнє середовище складають газоподібні та рідкі речовини, а саме: неметанові леткі органічні сполуки, метан, сполуки азоту, вуглецю, сірки. Обсяг викидів забруднюючих речовин під час видобутку нафти, газу і конденсату у 2005 р. становив 46,8 тис. тонн. За результатами проведеного аналізу, у разі невжиття конкретних заходів щодо модернізації та ремонту обладнання, за незначного зростання обсягів видобутку нафти, газу і конденсату обсяги викидів щороку зростатимуть на 3 тис. тонн; так, наприклад, обсяг викидів під час транспортування нафти у 2005 р. склав 1,9 тис. тонн. За оцінками, завдяки комплексу інноваційних заходів збільшення обсягів транспортування нафти у 2010–2030 рр. не призведе до зростання викидів забруднюючих речовин. Згідно з проведеним аналізом викидів забруднюючих речовин під час транспортування газу встановлено, що їх обсяги на кожний 1 млрд. м³ газу, що транспортується, зростатимуть щороку в середньому на

0,06 тис. тонн.

У зв'язку із збільшенням обсягів виробництва (збільшення обсягів видобутку сировини, збільшення транзиту газу, введення в експлуатацію нових виробничих об'єктів) можливе значне зростання техногенного навантаження на навколишнє середовище. Отже, проблема охорони навколишнього природного середовища при видобутку нафти та газу є нагальною, оскільки така діяльність є джерелом підвищеної екологічної небезпеки.

На виконання норм Законів України «Про об'єкти підвищеної небезпеки» від 18 січня 2001 р. № 2245-III [16] та «Про екологічну експертизу» від 9 лютого 1995 р. № 45/95-ВР [17] Постановою Кабінету Міністрів України від 27 липня 1995 р. № 554 було затверджено перелік видів діяльності та об'єктів, що становлять підвищену екологічну небезпеку [18], до яких згідно п.п. 4, 5 зазначеної Постанови відносяться і видобування нафти, нафтохімія і нафтопереробка (включаючи всі види продуктопроводів), а також добування і переробка природного газу, будівництво газосховищ.

З метою недопущення негативного впливу на навколишнє природне середовище при видобутку газу Розпорядженням Кабінету Міністрів України від 21 жовтня 2009 р. № 1417-р було схвалено Концепцію розвитку, модернізації і переоснащення газотранспортної системи України на 2009–2015 роки [21], в якій зазначається, що вигідне географічне розташування України на основних шляхах транспортування природного газу від газовидобувних регіонів Росії та Центральної Азії до країн Європи, які є основними його споживачами, техніко-економічні переваги розвитку наявної газотранспортної системи дають Україні потенційну можливість відігравати важливу роль у міжнародній системі транспортування газу і сприяти прискоренню її інтеграції в європейський та світовий економічний простір. Однак у вищевказаній Концепції звертається увага на те, що значна зношеність газотранспортної системи призводить до збільшення з кожним роком витрат на відновлення основних засобів, проте останніми роками спостерігається стійка тенденція до зменшення обсягу фінансування капітального, поточного та планового ремонтів, що негативно впливає на ефективність та надійність функціонування газотранспортної системи.

Говорячи про юридичну відповідальність взагалі та місце в ній еколого-правової відповідальності слід звернути увагу на те, що в теорії права існує поділ юридичної відповідальності на позитивну (проспективну) і негативну (ретроспективну). Якщо юридична відповідальність (в ретроспективному аспекті) – це реакція на правопорушення, тобто на негативну поведінку, то проспективна юридична відповідальність, таким чином, повинна виражатися в готовності особи прийняти на себе реакцію за обраний варіант поведінки. Коли діє ретроспективна відповідальність, усвідомлення направлене на минуле, коли ж діє

проспективна юридична відповідальність, то, навпаки, воля направлена на усвідомлення можливої відповідальності у майбутньому.

Таким чином, відправним моментом для розгляду поняття юридичної відповідальності буде саме її ретроспективний характер, тобто реакція держави в особі її органів на ту поведінку правопорушника, що вже мала місце у минулому (або в окремих випадках – триває). Суб'єкт не може нести юридичну відповідальність за свою поведінку в майбутньому.

З цього приводу слід відзначити, що саме на позиціях позитивної (проспективної) відповідальності, зумовленої високим ступенем екологічного ризику-загрози, реалізується відповідальність, передбачена Стокгольмською декларацією конференції ООН з проблем навколишнього середовища людини, де чітко зазначено, що людина несе особливу відповідальність за збереження та розумне управління продуктами живої природи та її середовища, які в теперішній час перебувають під серйозною загрозою [20, 317].

При кваліфікації тих чи інших правопорушень проти довкілля у процесі нафтогазовидобування, залежно від ступеня суспільної небезпечності, важливе значення має віднесення протиправного діяння до кримінально караного, або адміністративного правопорушення, передбаченого гл. 7 КУпАП «Адміністративні правопорушення у сфері охорони природи, використання природних ресурсів, охорони культурної спадщини».

В рамках цієї статті вважаємо за доцільне звернутися до складів екологічних злочинів, які передбачені в окремому, VIII розділі Кримінального кодексу України (далі за текстом – КК України), що має назву «Злочини проти довкілля», зокрема ст. 236 КК України «Порушення правил екологічної безпеки», ст. 237 КК України «Невжиття заходів щодо ліквідації наслідків екологічного забруднення», ст. 238 КК України «Приховування або перекручення відомостей про екологічний стан або захворюваність населення», ст. 240 КК України «Порушення правил охорони надр», ст. 241 КК України «Забруднення атмосферного повітря», ст. 244 КК України «Порушення законодавства про континентальний шельф України», ст. 253 КК України «Проектування чи експлуатація споруд без системи захисту довкілля» тощо.

Наприклад, об'єктом злочину, передбаченого ст. 241 КК України, виступає порядок охорони атмосферного повітря, встановлений з метою збереження, поліпшення та відтворення його безпечного стану, а також відвернення та зменшення шкідливого впливу на атмосферне повітря [22, 30].

З цього приводу слід відзначити, що Розпорядженням Кабінету Міністрів України від 15 жовтня 2003 р. № 610-р було затверджено Концепцію реалізації державної політики щодо скорочення викидів забруднюючих речовин в атмосферне повітря, які призводять до підкис-

лення, евтрофікації та утворення приземного озону [23], згідно з якою сучасний стан забруднення атмосферного повітря викидами сполук сірки та азоту, летких органічних сполук і твердих частинок, а також вторинними забруднювачами, зокрема такими, як озон і продукти реакції аміаку, негативно впливає на здоров'я населення, в цілому на екосистеми і розвиток сільськогосподарських культур, призводить до несприятливих екологічних наслідків, знищення рослинного покриву, пам'яток історії та культури, знеліснення, підвищення кислотності води тощо. Зміст ст.ст. 78 та 79 КУпАП є подібним до змісту ст. 241 КК України, та охоплює:

викид забруднюючих речовин в атмосферне повітря без дозволу спеціально уповноваженого органу виконавчої влади або недодержання вимог, передбачених наданим дозволом, інші порушення порядку здійснення викидів забруднюючих речовин в атмосферне повітря або перевищення технологічних нормативів допустимого викиду забруднюючих речовин та нормативів гранично допустимих викидів забруднюючих речовин стаціонарних джерел під час експлуатації технологічного устаткування, споруд і об'єктів;

введення в експлуатацію нових і реконструйованих підприємств, споруд та інших об'єктів, які не відповідають вимогам щодо охорони атмосферного повітря;

порушення правил експлуатації, а також невикористання встановлених споруд, устаткування, апаратури для очищення і контролю викидів в атмосферу.

Таким чином, різниця між ст. 241 КК України та згаданими статтями КУпАП полягає у суспільній небезпечності вчинюваного діяння, оскільки відповідальність за ст. 241 КК України настає лише у тому разі, коли:

відповідні діяння створили загрозу безпеки для життя, здоров'я людей чи для довкілля;

відповідні діяння спричинили загибель людей або інші тяжкі наслідки.

Причини вчинення правопорушень у розглядуваній сфері переважно полягають у тому, що очікувані надприбутки від нафтогазовидобувної діяльності спонукають відповідних господарюючих суб'єктів ігнорувати еколого-правове регулювання у цій сфері, і не поодинокими є випадки, коли підприємству вигідніше заплатити штраф за порушення тієї чи іншої норми екологічного законодавства, ніж привести свою діяльність у відповідність із вимогами законодавчих актів. Безперечно, формуванню такого ставлення сприяє також стан законодавства у цій сфері. Крім того, органи державної влади, зацікавлені у нафтогазовидобувній діяльності тих чи інших підприємств, свідомо прямо чи опосередковано допомагають їм проводити шкідливу для довкілля діяльність, нехтуючи при цьому вимогами норм гірничого та екологічного законодавства, а також порушуючи при цьому антикорупційне законодавство.

Висновок. Сьогоднішні пріоритети розробки і

видобутку нафти і газу повинні бути переоцінені з огляду на той факт, що ризики і тягар негативного впливу на навколишнє середовище не компенсуються відповідними економічними перевагами. При цьому слід враховувати, що різке зростання видобутку вуглеводнів незабаром змінюється таким же різким падінням. Найважливішою метою природно-ресурсної політики держави має

бути забезпечення здійснення принципів структурних перетворень, що виключають неефективне марнотратне природокористування, і зусилля держави мають бути спрямовані на вдосконалення природно-ресурсного законодавства, у тому числі посилення адміністративної та кримінальної відповідальності за його порушення.

ВИКОРИСТАНІ ДЖЕРЕЛА

1. Про правові основи адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу : Закон України від 18 березня 2004 р. № 1629 // Вісник Верховної Ради України. – 2004. – № 29. – Ст. 367.
2. *Каракаш И. И.* Правовое регулирование аграрно-земельных и природоресурсово-экологических отношений : сборник избранных статей, докладов и рецензий (1997–2007) / И. И. Каракаш. – Одесса : Фенікс, 2007. – 430 с.
3. *Легасов В.* Проблемы безопасности развития техносферы / В. Легасов // Коммунист. – 1987. – № 8. – С. 92-101.
4. *Шиян В. Д.* Террористичні загрози та безпека трубопровідних систем ПЕК України // В. Д. Шиян / Національна безпека. Український вимір : щокв. наук. зб. ; вип. 3 / Рада нац. безпеки і оборони України, Ін-т пробл. нац. безпеки. – К. : 2009. – С. 38-42.
5. *Иоффе О. С.* Вопросы теории права / О. С. Иоффе, М. Д. Шаргородский. – М. : Госюриздат, 1961. – 380 с.
6. *Алексеев С. С.* Теория права / С. С. Алексеев. – М. : БЕК, 1995. – 320 с.
7. Теория государства и права : учеб. / под ред. А. И. Денисова. – М. : Изд-во Моск. ун-та, 1972. – 531 с.
8. *Хропанюк В. Н.* Теория государства и права / В. Н. Хропанюк. – М. : Интерстиль, 1993. – 944 с.
9. *Петров В. В.* Экологическое право России / В. В. Петров. – М. : БЕК, 1996. – 557 с.
10. *Кобецька Н. Р.* Екологічне право України : навч. посіб. / Н. Р. Кобецька. – К. : Юрінком Інтер, 2007. – 352 с.
11. *Балюк Г. І.* Проблеми удосконалення юридичної відповідальності за екологічні правопорушення в контексті сталого розвитку України // Вісник Київського університету [Серія : Юридичні науки] ; вип. 74. – К., 2007. – С. 8-10.
12. Екологічне право України. Академічний курс : підручник. – 2-ге вид. / за заг. ред. Ю. С. Шемшученка. – К. : Юридична думка, 2008. – 720 с.
13. Про судову практику у справах про злочини та інші правопорушення проти довкілля : Постанова Пленуму Верховного Суду України від 10 грудня 2004 р. № 17 // Вісник Верховного Суду України. – 2004. – № 1.
14. Про затвердження Порядку надання спеціальних дозволів на користування надрами : Постанова Кабінету Міністрів України від 30 травня 2011 р. № 615 // Офіційний вісник України. – 2011. – № 45. – Ст. 1832.
15. Енергетична стратегія України на період до 2030 року : Розпорядження Кабінету Міністрів України від 15 березня 2006 р. № 145-р [Електронний ресурс]. – Режим доступу : // zakon.rada.gov.ua/signal/kr06145a.doc
16. Про об'єкти підвищеної безпеки : Закон України від 18 січня 2001 р. № 2245-III // Вісник Верховної Ради України. – 2001. – № 15. – Ст. 73.
17. Про екологічну експертизу : Закон України від 9 лютого 1995 р. № 45/95-ВР // Вісник Верховної Ради України. – 1995. – № 8. – Ст. 54.
18. Про перелік видів діяльності та об'єктів, що становлять підвищену екологічну небезпеку : Постанова Кабінету Міністрів України від 27 липня 1995 р. № 554 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : // http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/554-95-%D0%BF
19. *Козьяков І. М.* Правові аспекти забезпечення безпеки надрокористування // Вісник Національної академії прокуратури України. – 2010. – № 4. – С. 93-98.
20. Толковый словарь по метрологии, измерительной технике и управлению качеством. Основные термины. – М. : Русский язык, 1990. – 463 с.
21. Про схвалення Концепції розвитку, модернізації і переоснащення газотранспортної системи України на 2009–2015 роки : Розпорядження Кабінету Міністрів України від 21 жовтня 2009 р. № 1417-р // Офіційний вісник України. – 2009. – № 92. – Ст. 3181.
22. Науково-практичний коментар до Кримінального кодексу України : у 2 т. / за заг. ред. П. П. Андрушка, В. Г. Гончаренка, Є. В. Фесенка. – 3-тє вид., перероб. та доп. – К. : Алерта; КНТ; Центр учбової літератури, 2009. – Т. 2. – 624 с.
23. Про схвалення Концепції реалізації державної політики щодо скорочення викидів забруднюючих речовин в атмосферне повітря, які призводять до підкислення, евтрофікації та утворення приземного озону : Розпорядження Кабінету Міністрів України від 15 жовтня 2003 р. № 610-р // Офіційний вісник України. – 2003. – № 42. – Ст. 2230.

Макаренко Н. А. Эколого-правовые аспекты ответственности субъектов нефтегазодобычи за нарушение законодательства о нефти и газе

В статье исследованы особенности юридической ответственности за экологические правонарушения, которые могут иметь место при добыче нефти и газа, дана краткая характеристика тем законодательным актам, которые предусматривают такую ответственность. Охарактеризовано место эколого-правовой ответственности в юридической ответственности.

Ключевые слова: добыча нефти и газа, экологическое правонарушение, юридическая ответственность

Makarenko Natalya. The ecology legal responsibility of the oil and gas extractors for the offences of legislation on oil and gas
The specifics of legal responsibility for the ecological offences that can occur during the oil and gas extraction are investigated in the article, the short description that of the legislative acts, which state such responsibility, is given. The place of ecological legal responsibility within legal responsibility is described.

Key words: oil and gas extraction, ecological offence, legal responsibility